

บทที่ 4

ปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษาของสตรี

ปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษาของสตรี

4.1 ปัญหาทางการศึกษาของสตรี

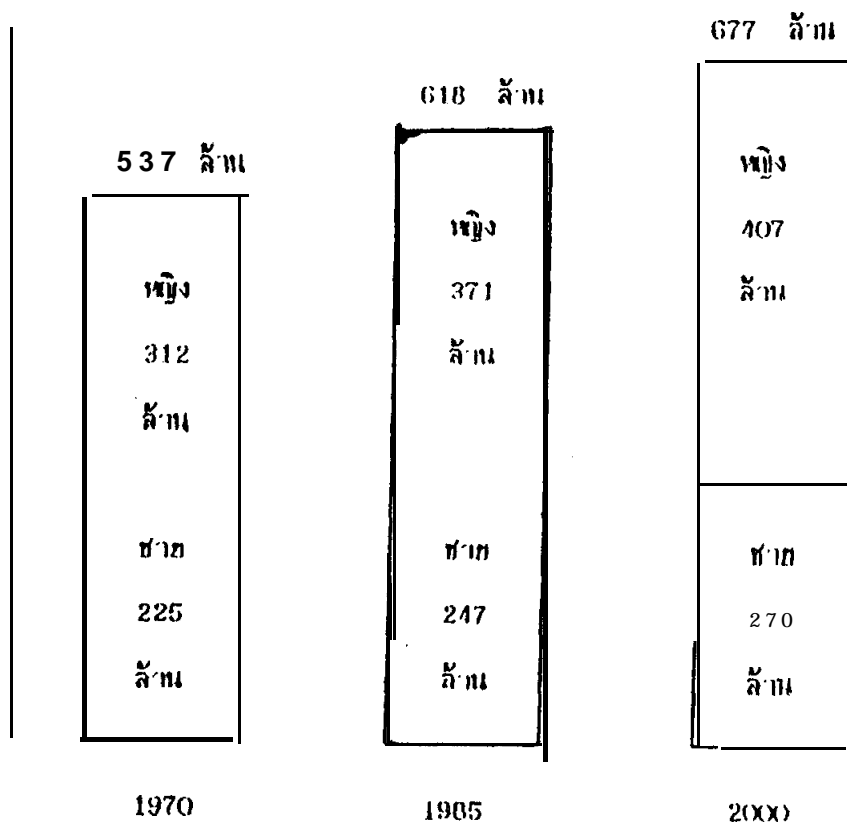
4.1.1 ปัญหาการไม่รู้หนังสือของสตรีไทย

ในประเทศที่กำลังพัฒนา ถึงแม้จะเห็นคุณค่าของการศึกษา และมีกฎหมายรับรองสิทธิมนุษยชนในเรื่องสิทธิที่จะได้รับการศึกษา (Right to Education) และสิทธิที่จะได้รับความเสมอภาคในโอกาสเนื่องมาจากการศึกษา (Right to the Equality of Opportunity through Education) แต่ยังมีประชากรอีกจำนวนมากมายังไม่รู้หนังสือ และในจำนวนนั้นเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

อัตราการไม่รู้หนังสือของหญิงไทย สูงกว่าชาย ทั้ง ๆ ที่ผู้หญิงเข้าโรงเรียนในอัตราส่วนที่พอ ๆ กับผู้ชาย จากการสำรวจสำมะโนประชากรในปี พ.ศ.2523 พบว่าคนไทยที่มีอายุมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ จำนวน 33,547,105 คน เป็นชาย 16,568,261 คน หญิง 16,978,844 คน ประชากรทั้งหมดนี้มีการศึกษาระดับอ่านออกเขียนได้ขึ้นไปจำนวน 29,793,848 คน หรือร้อยละ 88.8 และเป็นผู้ไม่รู้หนังสือ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ถึง 3,480,783 คน หรือร้อยละ 10.4 ของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ส่วนอีกร้อยละ 0.8 เป็นประเภทที่ไม่รู้หนังสือเลย

จำนวนผู้ไม่รู้หนังสือเป็นชาย 1,137,643 คน เป็นหญิง 2,343,140 คน ซึ่งมากกว่าผู้ชายเท่าตัว และมีประชากรถึง 4,076,311 คน หรือร้อยละ 12.1 ของประชากรอายุ 10 ปีขึ้นไป ไม่มีโอกาสได้เข้าเรียน เป็นชาย 1,416,997 คน หรือร้อยละ 8.5 เป็นหญิง 2,659,314 คน หรือร้อยละ 15.7

จำนวนประชากรชายและหญิงที่ไม่รู้หนังสือ (อายุ 15 ปีขึ้นไป)
ในประเทศไทยกำลังพัฒนา (เป็นล้าน)

(ข้อมูล มาศศุน, น. 165)

4.1.2 ปัญหาสืบเนื่องจากการด้อยการศึกษา

การที่ผู้หญิงไม่รู้หนังสือมากกว่าผู้ชายนั้น อาจมีสาเหตุมาจากค่านิยมของสังคมไทยในอดีต ที่คิดว่าผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัว และเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นผู้ชายควรได้รับการศึกษาเล่าเรียนมากกว่าผู้หญิง ซึ่งมีหน้าที่เป็นภรรยาที่ดี เป็นแม่บ้านที่ดี คอยปรนนิบัติสามี และดูแลลูก จึงไม่จำเป็นต้องรู้หนังสือ

ปัจจุบัน เศรษฐกิจและรายได้เป็นเรื่องสำคัญของครอบครัวที่ยากจน ทุกคนในครอบครัวต้องช่วยกันหารายได้ การศึกษาเล่าเรียนของลูกจึงเป็นภาระของพ่อแม่ หากให้พ่อแม่เลือกระหว่างลูกผู้ชายกับลูกผู้หญิงว่าจะให้ใครไปโรงเรียน พ่อแม่มักจะตัดสินใจให้ลูกผู้ชายไปเรียน เพราะคิดว่า จะพึงพาลูกผู้ชายได้มากกว่าลูกผู้หญิง ลูกผู้หญิงเมื่อแต่งงานก็ต้องไปอยู่กับครอบครัวสามี

ปัญหาสืบเนื่องจากการด้อยการศึกษาของผู้หญิงนั้น นอกจากสาเหตุเรื่องค่านิยมของสังคมไทยที่มีต่อลูกชายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีสาเหตุเรื่องภาระกิจงานบ้าน ที่ลูกผู้ชายต้องรับผิดชอบ และการอบรมเลี้ยงดูให้ลูกผู้หญิงไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาทำให้ผู้หญิงสำเร็จการศึกษาน้อยกว่าผู้ชายทุกระดับ ยกเว้นระดับมัธยมปลายและการฝึกหัดครู ทำให้ผู้หญิงด้อยการศึกษาหรือไม่รู้หนังสือมากกว่าผู้ชาย

4.1.3 ปัญหาเรื่องการจำกัดและโอกาสทางการศึกษา

มีการจำกัดสิทธิหรือการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาของหญิงไทย โดยมีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้โดยชัดเจน (discremination by law) และการเลือกปฏิบัติในข้อเท็จจริง (discremination by practice) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) หมายถึงการศึกษาที่มีการกำหนดหลักสูตร ช่วงเวลา คุณสมบัติของผู้ศึกษา และสถาบันที่จัดการศึกษาชัดเจนแน่นอน ไม่มีบทบัญญัติของ

กฎหมายซึ่งจำกัดสิทธิของหญิงทางการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา แต่ในระดับอุดมศึกษามีระเบียบการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งมีลักษณะจำกัดสิทธิและเลือกปฏิบัติต่อนักศึกษาหญิงใน 3 ลักษณะ คือ

ก. ห้ามนักศึกษาหญิงสมัครเข้าศึกษาในบางคณะ

ข. รับนักศึกษาชายจำนวนมากกกว่านักศึกษาหญิง

ค. ระบุจำนวนนักศึกษาชายและหญิงที่รับไว้เท่ากัน

ระเบียบการสอบคัดเลือกนี้มีสถานะเป็นกฎหมาย เพราะเป็นการวางกฎเกณฑ์ที่จะให้สิทธิหรือจำกัดสิทธิบุคคลเข้าสอบแข่งขันเพื่อศึกษาในสถาบันการศึกษา การกำหนดให้แต่เฉพาะเพศชายเท่านั้นที่จะมีสิทธิสอบหรือให้นักศึกษาเพศชายมากกว่านักศึกษาเพศหญิง ทำให้หญิงขาดสิทธิและโอกาสทางการศึกษาในบางสาขา หรือทำให้หญิงมีโอกาสเข้าศึกษาในบางสาขาได้น้อยกว่าชาย เป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสวงหาความรู้ซึ่งมีผลทำให้โลกทัศน์ของหญิงคับแคบกว่าชาย ตัวอย่างของระเบียบนี้ ได้แก่ ระเบียบการสอบคัดเลือกฯ ประจำปีการศึกษา 2528 และ 2529 ซึ่ง

ขอยกมาประกอบดังนี้

ก. ห้ามนักศึกษาหญิงสมัครเข้าศึกษา

ปีการศึกษา 2528 คณะและประเภทวิชาของสถาบันการศึกษาต่อไปนี้ ระบุไว้ว่ารับเฉพาะนักศึกษาชาย

- (1) คณะวิทยาศาสตร์ประเภทวิชาเตรียมแพทยศาสตร์ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)
- (2) ประเภทวิชาเตรียมวิทยาศาสตร์สาธารณสุขสาขาอาชีพอนามัย (มหาวิทยาลัยมหิดล)
- (3) ประเภทวิชาเตรียมวิทยาศาสตร์สาธารณสุขสาขาสุขภาพ (มหาวิทยาลัยมหิดล)

ปีการศึกษา 2529 คณะและประเภทวิชาที่รับเฉพาะนักศึกษาชาย ได้แก่

- (1) ประเภทวิชาเตรียมแพทยศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า
- (2) สำหรับมหาวิทยาลัยมหิดล มิได้ระบุคณะหรือประเภทสาขาวิชาที่รับแต่นักศึกษาชายโดยเฉพาะไว้ แต่ใช้วิธีกำหนดจำนวนนักศึกษาชายที่รับไว้มากกว่าจำนวนนักศึกษาหญิงหลายเท่าตัว

ข. รับนักศึกษาชายจำนวนมากกว่าจำนวนนักศึกษาหญิง

มีสถาบันการศึกษาหลายแห่งซึ่งรับนักศึกษาในจำนวนที่มากกว่านักศึกษาหญิง ดังรายละเอียดปรากฏในตาราง

ค. ระบุจำนวนของนักศึกษาชายและหญิงที่รับไว้เท่ากัน

วิธีการดังกล่าวนี้ ถ้าพิจารณาอย่างผิวเผินอาจสรุปว่าเป็นการให้โอกาสแก่นักศึกษาชายและหญิงในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาอย่างเท่าเทียมกันแล้ว อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวก็มีข้อเป็นการวัดความสามารถส่วนบุคคลอย่างแท้จริง เพราะยังใช้ระบบโควต้าของแต่ละเพศควบคุมอยู่ ถ้าไม่มีระบบดังกล่าวควบคุมอยู่ และทดสอบความสามารถด้วยระบบคะแนนเพียงอย่างเดียว จำนวนนักศึกษาหญิงที่สอบเข้าได้เพราะมีลำดับคะแนนสูงกว่าอาจมีมากกว่าจำนวนนักศึกษาชายก็ได้ หรืออาจเป็นไปในทำนองกลับกัน

ในปีการศึกษา 2528 และ 2529 มีสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งกำหนดจำนวนนักศึกษาชายและหญิงที่รับเข้าศึกษาในจำนวนที่เท่ากันดังต่อไปนี้

- (1) คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีประเภทวิชาสถิติ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- (2) คณะวิทยาศาสตร์ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์ (เกษตรศาสตร์)
- (3) คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจประเภทวิชาบัญชี (เกษตรศาสตร์)
- (4) คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจประเภทวิชาการตลาด (เกษตรศาสตร์)
- (5) คณะเตรียมวิทยาศาสตร์สาธารณสุขสาขาโภชนาวิทยา (มหิดล)
- (6) คณะเตรียมวิทยาศาสตร์สาธารณสุขสาขาชุมชน (มหิดล)
- (7) คณะครุศาสตร์สาขาวิชาเคมีอุตสาหกรรม (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)
- (8) คณะครุศาสตร์สาขาเทคโนโลยีชีวภาพ (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า)

ปีการศึกษา 2529 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเพิ่มจำนวนนักศึกษาที่รับของทั้งสองคณะ และไม่มีการจำแนกเป็นโควต้าของชายหรือหญิง โดยเฉพาะ จากระเบียบดังกล่าว ทำให้อาจแปลความหมายได้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาทั้งสองเพศแข่งขันกันโดยถือลำดับคะแนนหรือผู้บริหารสถาบันอาจมีนโยบายเกี่ยวกับการกำหนดโควต้าระหว่างจำนวนนักศึกษาชายและหญิงอยู่เป็นการภายในโดยไม่เปิดเผยก็ได้

สถาบันการศึกษาของรัฐที่รับนักศึกษาชายจำนวนมากกกว่านักศึกษาหญิง

ชื่อสถาบัน	คณะหรือประเภทวิชา	จำนวนนักศึกษาชาย (ปีการศึกษา 2528)		จำนวนนักศึกษาหญิง (ปีการศึกษา 2529)		ข้อสังเกต	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		
จุฬาลงกรณ์ ฯ	คณะสัตวแพทยศาสตร์	60	10	เท่าเดิม	เท่าเดิม	ลดจำนวนนักศึกษาชายลง	
	คณะครุศาสตร์ ผลิตศึกษา	35	15	เท่าเดิม	เท่าเดิม		
เกษตรศาสตร์	คณะอุตสาหกรรมการเกษตร	55	22	57	28		
	คณะสัตวแพทยศาสตร์	62	10	42	10		
	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ						
	ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ	45	35	เท่าเดิม	เท่าเดิม		
	ประเภทวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร	95	20	100	20		เพิ่มจำนวนนักศึกษาชาย
	ประเภทวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์	35	15	เท่าเดิม	เท่าเดิม		
	คณะวนศาสตร์	140	30	เท่าเดิม	เท่าเดิม		
	คณะศึกษาศาสตร์						
	ประเภทวิชาศึกษาศาสตร์เกษตร	40	20	เท่าเดิม	เท่าเดิม		
	ประเภทวิชาศึกษาศาสตร์ผลิตศึกษา (วทบ.)	35	15	35	20	เพิ่มจำนวนนักศึกษาหญิง	
	ประเภทวิชาศึกษาศาสตร์ผลิตศึกษา (ศศบ.)	35	15	35	20	เพิ่มจำนวนนักศึกษาหญิง	

สถาบันการศึกษาของรัฐที่รับนักศึกษาชายจำนวนมากกกว่านักศึกษาหญิง (ต่อ)

ชื่อสถาบัน	คณะหรือประเภทวิชา	จำนวนนักศึกษาที่รับ (ปีการศึกษา 2528)		จำนวนนักศึกษาที่รับ (ปีการศึกษา 2529)		ข้อสังเกต
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
มหคล	เศรษฐศาสตรศาสธารณสุฯ					
	สาขาสุขศึกษา	10	5	-	-	ปีการศึกษา 2528 ไม่มี
	โภชนาวิทยา	55	5	-	-	การจําแนกออกเป็นสาขา
	อาชีวอนามัย (เฉพาะชาย)	62	-	-	-	แต่ระบุรวมในประเทศ
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ (เฉพาะชาย)	50	-	93	22	วิชาวิทยาศาสตร์สาธารณสุข
	ชุมชน	3	3			และกำหนดจำนวนนักศึกษา
	จำนวนรวม	90	13			ชายที่รับไว้ 93 คน จำนวน
						นักศึกษาหญิงที่รับ 22 คน
สงขลานครินทร์	คณะทรัพยากรธรรมชาติ ประเภทอุตสาหกรรมกรร	6	2	8	2	เพิ่มจำนวนนักศึกษา
วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา	คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอแผนกเคมีสิ่งทอ	25	5	เท่าเดิม	เท่าเดิม	

สถาบันการศึกษาของรัฐที่รับนักศึกษาชายจำนวนมากว่านักศึกษาหญิง (ต่อ)

ชื่อสถาบัน	คณะหรือประเภทวิชา	จำนวนนักศึกษาที่รับ (ปีการศึกษา 2528)		จำนวนนักศึกษาที่รับ (ปีการศึกษา 2529)		ข้อสังเกต
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
ศิลปากร	คณะโบราณคดี					ปีการศึกษา 2528 ไม่มีคณะหรือสาขาวิชาใดของมหาวิทยาลัยศิลปากรที่กำหนดโควตานักศึกษาชายและหญิงไว้ แต่ในปีการศึกษา 2529 มีการกำหนดโควตาในสาขาโบราณคดี
	สาขาวิชาโบราณคดีเลือกสอบคณิตศาสตร์ ก (เฉพาะชาย)	-	-	10		
	สาขาวิชาโบราณคดีเลือกสอบภาษาฝรั่งเศส (เฉพาะชาย)	-	-			
	สาขาวิชาโบราณคดีเลือกสอบคณิตศาสตร์ ก (เฉพาะหญิง)	-	-	4		
	สาขาวิชาโบราณคดีเลือกสอบภาษาฝรั่งเศส (เฉพาะหญิง)	-	-			

(อุบลตา นพคุณ, 254-258)

นอกจากนั้นหญิงยังถูกจำกัดสิทธิ โดยระเบียบการรับนักเรียนของโรงเรียนกระทรวง
กลาโหม และกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ไม่ให้เข้าศึกษาในโรงเรียนชั้นประถม และชั้น
สัญญาบัตรของกระทรวงเหล่านี้ และยังถูกจำกัดสิทธิไม่ให้เข้าศึกษาในโรงเรียนตุลาการรักร์ของกรม
ตุลาการ และโรงเรียนป่าไม้ ของกรมป่าไม้

จะเห็นได้ว่า หญิงถูกจำกัดสิทธิและโอกาสทางการศึกษา ในระดับอุดมศึกษาของรัฐให้มี
ทางเลือกน้อยกว่าชายเป็นอย่างมาก จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า สถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง ใช้หลักเกณฑ์
อะไรในการตัดสินใจว่าหญิงมีสิทธิน้อยกว่าชายหรือไม่สิทธิ ในการเลือกเรียนสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง

จากข้อสังเกตข้างต้นพบว่า ปัจจัยสำคัญที่จำกัดสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของหญิง
นั้น เนื่องมาจากทัศนคติและค่านิยมดั้งเดิมของสังคมไทย ที่ให้ความสำคัญของผู้ชายซึ่งเป็นหัวหน้า
ครอบครัว มีหน้าที่ทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว จำเป็นต้องศึกษาหาความรู้เพื่อใช้ประกอบอาชีพ ทำให้
เกิดการจำกัดสิทธิ ไม่ให้หญิงมีโอกาสเท่าเทียมชาย

นอกจากนั้น ความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนได้กำหนดว่างาน
ลักษณะนี้ เป็นงานของผู้ชายเพราะเป็นงานที่ต้องใช้ความเข้มแข็งเค็ดเคียว เป็นงานที่ต้องเสี่ยง
อันตรายเป็นต้น งานลักษณะเป็นงานของผู้หญิงเพราะ ต้องใช้ความละเอียดถี่ถ้วน ความอ่อนโยน
เป็นต้น นอกจากนี้ ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ก็มีส่วนในการกำหนดตลาดแรงงานของหญิงหรือชายสิ่ง
แวดล้อมดังกล่าวได้แก่ความปลอดภัย ความทุรกันดาร อันตรายต่าง ๆ โดยเฉพาะอันตรายทางเพศ
ดังกล่าวเป็นต้น

การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education)

การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาที่จัดในระบบโรงเรียน
หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบคือกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันพัฒนา-
ฝีมือแรงงาน กรมแรงงาน และโรงเรียนสารพัดช่าง กรมอาชีวศึกษา

สถาบันทั้ง 3 ไม่มีระเบียบที่จำกัดเพศผู้เข้ารับการศึกษาและฝึกอบรม แต่ถ้าผู้หญิง
ต้องการจะศึกษาในแผนกช่างไฟฟ้า ก็จะได้รับคำแนะนำจากบุคลากรของสถาบันนั้น ๆ ว่าควรเลือก
เรียนในด้านอื่น ๆ ที่เหมาะกับผู้หญิง จะเห็นได้ว่าผู้ให้คำแนะนำได้รับอิทธิพลจากค่านิยมดั้งเดิมของ
สังคมไทย ที่กำหนดบทบาทของหญิงและชาย ว่าเพศไหนควรเรียนอะไร หรือมีหน้าที่อย่างไร
เป็นต้น

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า สถานภาพทางการศึกษาของหญิงไทย เมื่อเปรียบเทียบกับชายแล้ว จะถูกจำกัดโอกาสมากกว่าชาย ทั้งนี้เนื่องมาจากค่านิยมดั้งเดิมที่เห็นว่าหญิงไม่ต้องศึกษาเล่าเรียนสูง ๆ ทั้ง ๆ ที่กฎหมายได้เปิดโอกาสให้แล้วก็ตาม ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้เกิดปัญหาดังนี้

1) ประชากรหญิงไม่มีการศึกษา แม้กฎหมายรัฐธรรมนูญ กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาภาคบังคับแก่ประชากรทุกคน แต่ปรากฏว่ามีประชากรหญิงจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองยากจน ไม่สามารถรับภาระรายจ่ายในการที่จะส่งบุตรหลานของตนไปโรงเรียนได้ จึงหลีกเลี่ยงการส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษภาคบังคับ ในปี พ.ศ.2521 ประชากรหญิงที่ไม่เคยเข้าเรียนในโรงเรียนเลยมีมากกว่าประชากรชายถึง 1,121,200 คน

2) การที่ประชากรหญิงไม่ได้เรียนหนังสือ ทำให้หญิงที่ไม่รู้หนังสือมีมากกว่าชาย นักเรียนหญิงที่อยู่ในระบบโรงเรียนมีจำนวนน้อยกว่าชาย และจำนวนหญิงที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ก็น้อยกว่าชาย

3) การศึกษานอกระบบโรงเรียน ก็ไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาได้ เรื่องการจำกัดโอกาสทางการศึกษาของหญิงได้ ดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้ว

4) เมื่อหญิงมีโอกาสทางการศึกษาน้อย ทำให้หญิงเข้าสู่ตลาดแรงงานเร็วกว่าชาย ในขณะที่มีอายุน้อยกว่าชาย และได้รับการศึกษาน้อยกว่าชาย แรงงานหญิงส่วนใหญ่จึงเป็นแรงงานที่ไร้ฝีมือ ซึ่งได้รับค่าแรงต่ำ และถูกเอารัดเอาเปรียบได้ง่าย

การศึกษาธรรมดาคาวีลีย์ (Informal Education)

เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยวิถีธรรมชาติที่สุด เป็นการเรียนรู้ที่สร้างค่านิยม และทัศนคติต่าง ๆ ปัญหาสำหรับผู้หญิงในการศึกษาประเภทนี้ คือ

1) สถาบันทางสังคมที่ให้การศึกษาระเภทนี้ ส่วนมากจะเป็นตัวการสำคัญที่ขัดขวางไม่ให้ผู้หญิงเห็นคุณค่าของการศึกษา และทำให้ผู้หญิงไม่ยอมรับสถานภาพใหม่ นอกจากนี้แล้วสถาบันทางสังคมได้ผลัดภาระในการอบรมสั่งสอนและกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกในสังคมไปให้สถาบันทางการศึกษามากกว่าในสมัยก่อน กระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะในเรื่องค่านิยม จริยธรรมที่ถูกที่ควร จึงมีน้อยมากในสังคม

2) งบประมาณในการจัดการศึกษาประเภทนี้ มักจะถูกกำหนดว่าเป็นงบที่ฟุ่มเฟือย เพราะมีลักษณะเป็นนันทนาการ และเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในเรื่องนามธรรมมาก สำหรับ

ประเทศที่กำลังพัฒนาและมีงบประมาณจำกัดที่จะต้องมาใช้สำหรับการศึกษาทั้งภาคบังคับและการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้วการให้บริการในเรื่องการศึกษาแบบธรรมชาติวิสัย เช่น ราชการทางวิทยุ โทรทัศน์ พิพิธภัณฑ ห้างสมุด ภาพยนตร์ ฯลฯ จึงได้รับงบประมาณน้อย โครงการจึงมีไม่มาก

3) คุณภาพ โดยเฉพาะโครงการและกิจกรรมทางสื่อมวลชนเพราะในลักษณะที่ว่าเป็นการศึกษาแบบธรรมชาติวิสัย ที่ให้ความรู้ควบคู่ไปกับการบันเทิงหรือมีลักษณะทางธุรกิจปะปนอยู่ โครงการที่ให้ได้ทั้งคุณค่าในทางการศึกษาและได้รับผลตอบแทนทางธุรกิจยังไม่บรรลุเป้าหมายได้เท่าที่ควร

4.2 แนวโน้มทางการศึกษาของสตรี

อุ้นตา นพคุณ (อุ้นตา นพคุณ, น : 168-178) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวโน้มทางการศึกษาของสตรีไทย ไว้ดังนี้

4.2.1 การศึกษาในระบบโรงเรียน

เพื่อให้การศึกษาในระบบโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพประชากรหญิง จึงเสนอแนะว่า

1) ขยายบริการของการศึกษาในระบบ โดยเฉพาะการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้กว้างขวาง และเนื่องจากจะต้องใช้งบประมาณอันมหาศาลเพื่อให้การศึกษามีทั้งปริมาณและคุณภาพควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนโดยเฉพาะชุมชนเอง ช่วยรัฐจัดการศึกษาให้แก่ผู้หญิงอย่างทั่วถึง

2) จัดบริการพิเศษหรือสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถผ่อนคลายนปัญหาทางเศรษฐกิจของนักเรียนหญิง เพื่อจะได้อยู่ในระบบโรงเรียนจนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

3) รมรงค์ให้สถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและสถาบันสื่อมวลชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการช่วยเปลี่ยนแปลงค่านิยมของสังคมต่อผู้หญิงและการศึกษา สถาบันการศึกษาและสถาบันสื่อมวลชน ควรเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระบางอย่างในตำราเรียน และการให้ข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้เกิดภาพพจน์ใหม่เกี่ยวกับผู้หญิง และไม่เน้นแต่เรื่องเสริมสวยและการแต่งกาย หรือบทบาทผู้หญิงในฐานะที่เป็นมารดาและภรรยาเท่านั้น

4) ใช้มาตรการที่รัดกุมและจริงจังในการให้หญิงอยู่ในโรงเรียนจนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

4.2.2 การศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้หญิงที่ขาดโอกาสทางการศึกษาหรือผู้หญิงที่ได้รับโอกาสแต่ยังเป็นผู้ด้อยการศึกษาได้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้เสนอให้ดำเนินการดังนี้

- 1) หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน ควรขยายและให้บริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกับการศึกษาในระบบ
- 2) สถาบันทางสังคมสมควรรณรงค์และชักจูงให้ทางสถาบันครอบครัวยินดีที่จะให้ถูกผู้หญิงเข้ารับบริการ โครงการต่าง ๆ และเปลี่ยนค่านิยมว่าบางโครงการนั้นไม่เหมาะสมที่ถูกผู้หญิงจะรับบริการ นอกจากนี้แล้ว หน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องสนับสนุนให้ผู้หญิงที่ มาเข้าโครงการได้เลือกเรียนและฝึกทักษะตามความสนใจและความถนัด ตลอดจนการเรียนรู้อะไรที่จะไปช่วยแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน
- 3) หามาตรการคุ้มครองและประกันสิทธิและโอกาสอันเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย ในการที่จะเข้ารับการศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ฝีมือ และความชำนาญในทุกสาขา และในทุกสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นโรงงาน บริษัทหรือส่วนราชการ

4.2.3 การศึกษาธรรมดาศึกษา

แนวโน้มของการจัดการศึกษาประเภทนี้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) รณรงค์ให้สถาบันทางสังคม ยอมรับภาระหน้าที่ดั้งเดิมของคนที่จะช่วยอบรมสั่งสอนและให้ความรู้แก่เยาวชนอย่างจริงจัง และสำหรับผู้หญิง สถาบันต่าง ๆ จะต้องเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทักษะของคนต่อผู้หญิงก่อนจึงจะสามารถถ่ายทอดค่านิยมใหม่สำหรับผู้หญิงได้
- 2) ด้วยวิธีการเดียวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกหน่วยงานไม่ว่าของรัฐ หรือเอกชน และชุมชนเองจะต้องร่วมมือร่วมใจจัดการศึกษาประเภทนี้
- 3) มีการควบคุมคุณภาพ และพัฒนาปรับปรุงโครงการต่าง ๆ ให้การศึกษาประเภทนี้ ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่จะให้ทั้งความรู้และการบันเทิง ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญการ เวลา ประสบการณ์ และการแสวงหา รูปแบบ วิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ

การศึกษาทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว จะทำหน้าที่ให้บริการผู้หญิงอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

ย่อมสัมพันธ์กับตัวแปรและระบบอื่น ๆ ในสังคม และระดับพัฒนาการของระบบอื่น ๆ ด้วย การ

ศึกษาของผู้หญิงในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะผู้หญิงไทย จะพัฒนาและตัดเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว จะต้องอาศัยระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่ดี ถ้าหากทุกระบบในสังคมเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน มีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะพัฒนาให้ผู้หญิงมีชีวิตที่ดีแล้ว ผู้หญิงที่เป็นหน่วยผลิตของสังคม เป็นมารดา เป็นภรรยา จะเป็นกำลังอันมหาศาลช่วยให้เยาวชน และชุมชนในทุกระดับมีคุณภาพชีวิตที่ดีและช่วยให้ระบบอื่น ๆ ในสังคมมั่นคงเจริญก้าวหน้า